

Hołd dla osób stawiających opór. Bunt – przeciwko czemu i w imię czego?

Przedmiot:

język polski, plastyka, etyka, historia i teraźniejszość, wiedza o społeczeństwie.

Grupa docelowa:

klasa VII lub VIII szkoły podstawowej
liceum ogólnokształcące
technikum

Zakres:

podstawowy i rozszerzony

Autor:

Piotr Ślusarczyk

Cele operacyjne.

Uczeń:

- interpretuje pracę chińskiego dysydenta;
- osadza prace Badiuca o we współczesnym kontekście społecznym i politycznym;
- wypowiada się na temat powinności etycznych sztuki;
- zna pojęcie pamięci kulturowej;
- zna, rozumie i stosuje pojęcie intertekstualności w odniesieniu do tekstów plastycznych;
- tworzy wypowiedź na temat granic nieposłuszeństwa;
- rozumie motywacje skłaniające do przyjęcia postawy kontestatorskiej;
- rozpoznaje zachowania społeczne jako przejaw oportunistyki;
- zajmuje stanowisko w sprawie społecznej roli protestu.

Metody i techniki nauczania:

- wizyta w centrum sztuki współczesnej;
- dyskusja;
- praca z tekstem plastycznym;
- praca eksploracyjna;
- praca z audycją popularnonaukową.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- reprodukcje prac Badiuca;
- zapis audycji Jest taki obraz II Programu Polskiego Radia (*Rozstrzelanie strzelców madryckich Francisca Goi*).

Przebieg lekcji:

Przed lekcją:

- 1) Przygotowanie do zajęć. Wizyta uczniów w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z folderem wystawy *Badiucao Chiny. Opowieść prawdziwa*.

Faza wprowadzająca:

- 1) Podanie celu i tematu zajęć.
- 2) Nauczyciel inicjuje rozmowę na temat powodów skłaniających ludzi od buntu.
- 3) Nauczyciel przedstawia biografię Badiucao.

Działanie 1.

Uczniowie, korzystając z wybranego słownika języka polskiego, wyszukują znaczenie słów: „kontestator”, „oportunista”, „konformista”. Następnie tworzą kilkuzdaniowe odpowiedzi na pytanie, czy warto się buntować. Odpowiedzi te powinny zawierać wszystkie wymienione wyrazy.

Faza realizacyjna:

- 1) Nauczyciel pokazuje pracę *Hołd dla osób stawiających opór* Badiucao.

Działanie 2.

Uczniowie dzielą się własnymi wrażeniami i pierwszymi (intuicyjnymi) interpretacjami.

Działanie 3.

Uczniowie czytają komentarz do pracy chińskiego artysty i odpowiadają na pytania.

Stworzona specjalnie na tę wystawę czerpie inspirację z dzieła Francisca Goi. *W obrazie Trzeci maja 1808 (Rozstrzelanie powstańców madryckich 3 maja 1808 roku)* malarz upamiętnił opór Hiszpanii wobec wojsk napoleońskich w trakcie wojny na Półwyspie Iberyjskim. Praca nawiązuje zarówno do masakry na Placu Tiananmen, jak i obecnej wojny na Ukrainie. W ten sposób oddaje archetypowy obraz makabry konfliktów zbrojnych, ale także celebrowa heroiczną postać buntownika w różnych kulturach i okresach historycznych.

Tytuł pracy i przedstawione w niej hasło *Mój obowiązek* nawiązują do znanych słów studenta spieszącego się na protest. Zapytany przez dziennikarza, dlaczego bierze udział w demonstracji, odpowiedział po prostu: „*To mój obowiązek*”.

Zarówno poprzez tę pracę, jak i instalację dźwiękową, która zamyka wystawę, Badiucao oddaje hołd wszystkim odważnym osobom, które odmawiają poddania się tyranii. Wszystkim tym, którzy – podobnie jak artysta – uważają za swój obowiązek wyrażenie sprzeciwu, nawet za cenę ryzyka i cierpienia. Sztuka Badiucao wysyła więc donośny sygnał: każdy, nawet niepozorny akt oporu, może odbić się potężnym echem i doprowadzić do zmiany.

- Jakie wydarzenia historyczne wymienione zostały w komentarzu?
- Co je ze sobą łączy?
- Jak rozumiesz zdanie: „[Artysta] oddaje archetypowy obraz makabry konfliktów zbrojnych, ale także celebrowa heroiczną postać buntownika w różnych kulturach i okresach historycznych”?
- Znajdź synonim dla słowa „archetypowy”.
- W jakich tekstach kultury znajdziemy postać heroicznego buntownika?
- Jakie są motywacje wymienionych przez ciebie bohaterów? Przeciwno czemu się buntują i dlaczego przyjmują taką postawę?
- Przeciwno czemu i w imię czego buntuje się sam Badiucao?

- Jaką formę rządów można twoim zdaniem uznać za tyranie? Podaj co najmniej trzy kryteria, na podstawie których można odpowiedzialnie nazwać dane państwo tyranią.
- Czy każdy akt nieposłuszeństwa można uznać za heroiczny wyraz buntu? Uzasadnij swoje zdanie.

2) Nauczyciel wyświetla obraz Francisco Goi *Rozstrzelanie powstańców madryckich*. Następnie prosi uczniów o wysłuchanie audycji *Jest taki obraz II* Programu Polskiego Radia.

Działanie 4.

Uczniowie w trakcie słuchania rozmowy redaktora Michała Montowskiego i dr Grażyny Bastek wypisują – ich zdaniem – najważniejsze i najciekawsze informacje na temat twórczości Goi.

3) Nauczyciel prosi o odczytanie notatek. Na tej podstawie tworzy się wspólną notatkę poświęconą obrazowi Goi w formie mapy myśli.

Działanie 5.

Uczniowie w grupach przygotowują interpretację pracy *Hołd dla osób stawiających opór*, w której uwzględniają:

- a) sens intertekstualnych nawiązań do obrazu Goi;
- b) kontekst masakry studentów na placu Niebiańskiego Spokoju w 1989 roku;
- c) symbolikę elementów architektonicznych Moskwy i Pekinu.

Działanie 6.

Każda grupa prezentuje efekty swoich prac.

Faza podsumowująca:

Działanie 7.

Uczniowie opowiadają na pytanie, w jaki sposób znajomość obrazu Goi wpływa na odbiór instalacji Badiuca.

4) Nauczyciel wprowadza pojęcie pamięci kulturowej.

Praca domowa (do wyboru):

- 1) Wyobraź sobie, że jesteś dziennikarzem telewizyjnym, który ma przeprowadzić wywiad z Badiuca. Jakie pytania postawiłbyś artyście? Które elementy jego biografii wydają ci się szczególnie interesujące?
- 2) Wyobraź sobie, że jesteś reporterem w Pekinie w 1989 roku. Widzisz wiele osób, które nie chcą demonstrować. Jak myślisz, co osoby te odpowiedziałyby na pytanie dziennikarza, dlaczego nie bierzesz udziału w manifestacji.

Materiały pomocnicze:

- Folder wystawy *Badiuca Chiny. Opowieść prawdziwa* wydany przez Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski (u-jazdowski.pl).
- Praca Badiuca *Hołd dla osób stawiających opór*.
- Zapis audycji *Jest taki obraz* (II Program Polskiego Radia) - Francisco Goya. *Rozstrzelanie powstańców madryckich* - Dwójka - polskieradio.pl.
- Zdjęcie obrazu Francisco de Goya *Rozstrzelanie powstańców madryckich* (*El Tres de Mayo*) z kolekcji Prado - *Trzeci maja 1808* – Wikipedia, wolna encyklopedia.

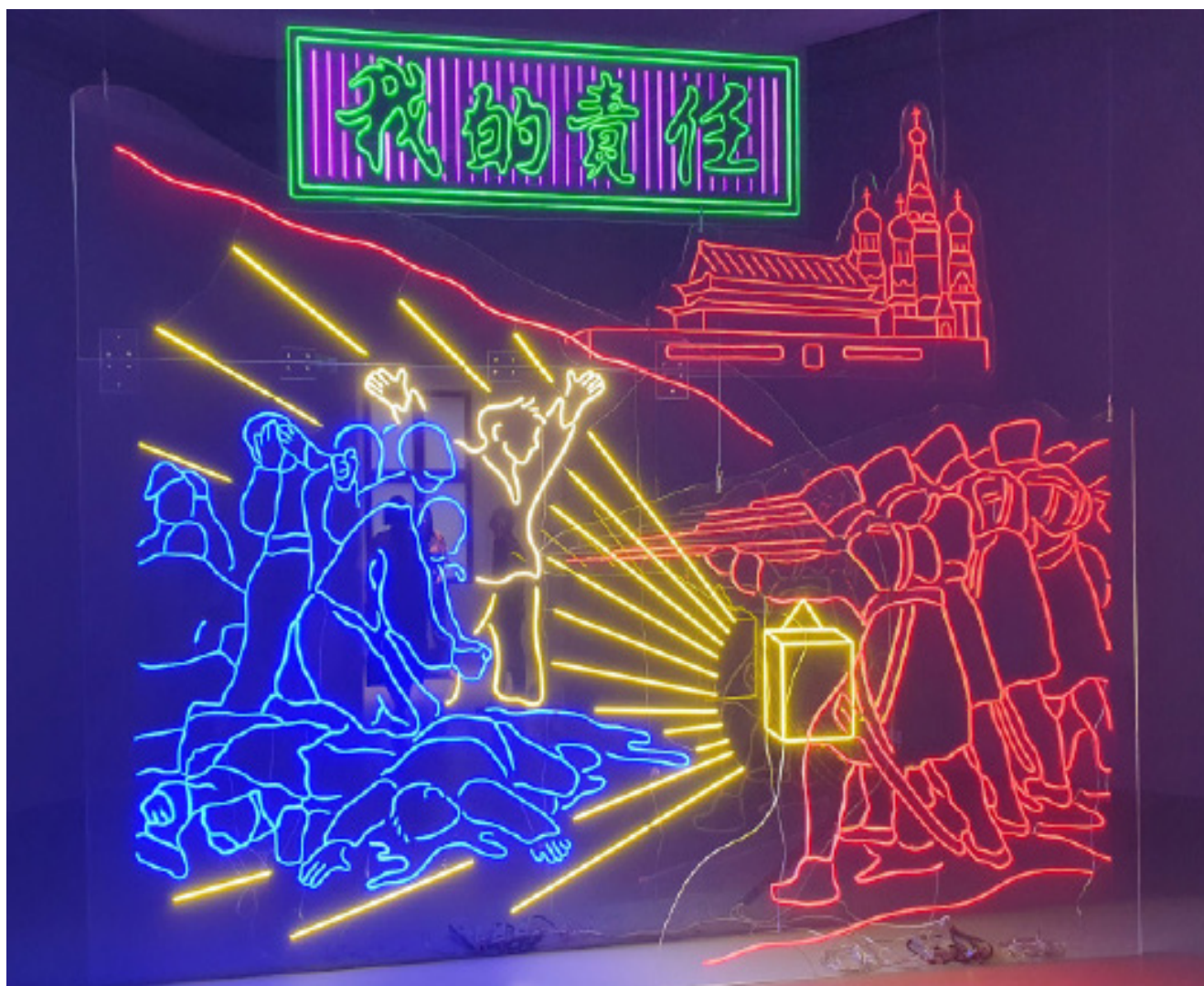
Wskazówki metodyczne:

- 1) Lekcja jest przewidziana na dwie jednostki lekcyjne.

2) Dokument ten można przekształcić w scenariusz lekcji z wychowawcą, inicjując dyskusję na temat zagrożeń związanych z postawą konformistyczną oraz dopuszczalnych granic buntu.

3) Lekcja ta może być uzupełnieniem zajęć poświęconych np.:

- problematyce powstańczej;
- twórczości polskich romantyków;
- jesieni narodów i upadku komunizmu w Europie;
- kontekstom politycznym i społecznym sztuki;
- prawom człowieka i wolnościom obywatelskim;
- totalitaryzmowi i autorytaryzmowi;
- rewolucji kulturalnej w Chinach;
- współczesnym konfliktom zbrojnym;
- normom moralnym w aspekcie społecznym i politycznym.

Badiucao

Hołd dla osób stawiających opór

2023

Francisco Goya

Rozstrzelanie powstańców madryckich

1814

Foto: Wikimedia Commons/domena publiczna